

izjave predsjednika Putina o zaštiti svakog ruskog državljanina u svijetu. Centralna i Zapadna Europa uglavnom imaju narušene odnose s Rusijom, primjerice Poljska, ali neke i dalje održavaju korektne odnose jer je Rusija nužan energetska izvor, primjerice Njemačka i Francuska. Na Bliskom istoku Rusija njeguje korektne odnose s Iranom, a u Siriji je otvoreno stala na stranu predsjednika Asada. S Turskom su odnosi složeniji s obzirom na tatarsko stanovništvo na Krimu koje Turska podržava. Ipak, gospodarski aspekti odnose tih dviju država drže vrlo korektnima. Na kraju odsječka autor analizira i situaciju na Arktiku gdje je Rusija u dodiru s Kanadom i članicama NATO saveza.

Iako se radi o kraćoj raspravi, ona obiluje informacijama koje su ključne da bi se razumjela situacija u Ukrajini, ali isto tako je na tragu puno dubljih implikacija, posebice za rusku vanjsku politiku. Transformacija od posrnulog diva prema regionalnoj sili koja pokušava multipolarnošću dokinuti američki unilateralizam samo je jedan od lajtmotiva rasprave koja je vrlo dobar temelj za daljnja politološka izučavanja u sferi međunarodnih odnosa.

Kuzman Novak

Fakultet političkih znanosti, Zagreb

Prikaz

François d'Alañon Croatie: Le défi des frontières

Editions Nevicata, Bruxelles, 2015, 96 str.

Izdavač Nevicata, između ostalog, objavljuje ediciju *Duša naroda* kojoj pripada i ova knjižica posvećena Hrvatskoj. Sve knjige iz *Duše naroda* napisali su pisci-novinari, reporteri koji su neko vrijeme boravili u zemljama o kojima pišu. Urednik je Richard Werly, frankofoni novinar, autor zanimljivih publikacija, a najznačajnija mu je knjiga *Tsunami: Humanitarna istina*. Knjigu *Hrvatska: izazov granica* napisao je François d'Alañon, veliki zaljubljenik u Hrvatsku, još važnije, ratni reporter za Francusku u Hrvatskoj i Bosni od 1991. do 1995. Knjigu je posvetio Nenadu Popoviću kojeg opisuje kao važnog intelektualca postjugoslavenske elite koji mu je osvijetlio "hrvatske puteve".

Upitao sam autora knjige o njenom naslovu, nezadovoljno je odmahnuo glavom rekavši mi da je nezgrapno, otkrivši da je glavni urednik imao velik utjecaj na odabir. Na prvi pogled naslov ne otkriva previše, ali nakon čitanja i sumiranja važnih podataka dobiva smislenost. Priča ove knjige počinje 1989. s autorovim prvim dolaskom u Hrvatsku, "čiji su je hotelski kompleksi pretvorili u socijalističku Kaliforniju". Završetak pak knjige obuhvaća sve kasne događaje u 2014., koji su opisani uz pomoć sugovornika. Knjiga daje uvid u važne događaje od 1989. do 2015. o kojima autor

piše na lako shvatljiv način – kroz osobnu impresiju doživljenog uz pomoć povijesnih činjenica. Knjiga se bazira na tri glavne ideje koje stvaraju okvir iznesenim činjenicama. U deskriptivnom dijelu o Hrvatskoj autor ističe pluralitet identiteta koji Hrvatska posjeduje zahvaljujući geografskom položaju. To dovodi do teze o bedemu između “nas” i “njih”, pri čemu se autor osvrće na kršćane i muslimane, zatim na ustaše i četnike te naposljetku na članicu Europske unije i ostale. Treća i posljednja ideja uvođenje je sugovornika koji su dali intervju za ovu knjigu, a radi se o Slavku Goldsteinu, Žarku Puhovskom i Snježani Banović.

Autor opisuje nekoliko identiteta koje Hrvatska posjeduje. Sloganom Hrvatske turističke zajednice “Mediteran kao što je nekoć bio” započinje opis latinskog identiteta. “Istra koja je talijanska na obali, slavensko-hrvatska u unutrašnjosti; Rijeka, naizgled talijanska, ali hrvatska i mađarska; Split, sagrađen oko Dioklecijanove palače, palače rimskog cara i progonitelja kršćana.” Za Split kaže da je slavenski grad u srcu, ali sjećanjem latinski. Naposljetku tu je Dubrovnik koji je bio “bizantinski, rimski, venecijanski, slavenski...”. Slavonija je opisana kao “Divlji zapad gdje svatko interpretira povijest na svoj način”. Najveće pitanje je jezično razlikovanje između hrvatskog i srpskog – jesu li to dva jezika ili su nacionalisti preuveličali jezičnu razliku? Naposljetku se postavlja pitanje Like koja je bila pod turskim utjecajem – je li to etnički homogen ili prostor mješovitog stanovništva? Razlike u identitetima u Hrvatskoj prikazane su na Huntingtonov način, a njegov *Sukob civilizacija* na suptilan se način proteže cijelom knjigom. Hrvatska je prikazana kao dodirna točka

nekoliko civilizacija, zbog čega se počelo buditi nacionalno pitanje.

Preko Huntingtona se dolazi do zanimljive teze o ulozi Hrvatske u regiji. Nacionalno pitanje se stvaralo stoljećima te se autor posvećuje povijesti od srednjeg vijeka, ali ključni moment je 1991. i srpska agresija koja je promijenila javno mnijenje u smjeru odustajanja od konfederacije i stvaranja nezavisne Hrvatske. “U nacionalnoj svijesti država ostaje *Antemurale Christianitatis*” i tu se formira hrvatski identitet. U popularnim pjesmama može se često čuti stih “... na braniku Hrvatske...”. Ideja “branika” javlja se upravo kao povijesno nasljeđe Hrvata koje je postalo hrvatskim identitetom. “Od Beča do Vatikana, protiv ‘balkanskih’ naroda u pozadini, Franjo Tuđman, bivši komunist, dirigirao je hrvatskom nezavisnošću tokom devedesetih, predstavljajući se kao demokrat protiv srbokomunista i kao zaštitnik Europe nasuprot islamizmu.” Prikaz Hrvatske kao svojevrsnog zida, odnosno “zadnje pošte” kršćana nasuprot muslimana, katolika nasuprot pravoslavaca i Europske unije naspram ostalih temeljna je ideja ove knjige.

Zadnji dio knjige donosi intervju s tri sugovornika. Žarko Puhovski i Snježana Banović usredotočili su se na sve ono što se trenutačno događa u Hrvatskoj: nezdravi nacionalizam, ustaški povici, negativan odnos javnosti spram politike. Izdvojio bih intervju sa Slavkom Goldsteinom kao najzanimljiviji jer nudi povijesni presjek kao interpretaciju sadašnjosti. Goldstein povezuje spiralu nasilja 1941. i 1991. kroz primjer dvaju sela na desnoj obali Kupe – hrvatski Banski Kovačevac i srpski Prkos. Prisjećanjem na zločine iz 1941. objašnjava mobilizaciju Srba u Krajini koji su se

usprotivili hrvatskoj nezavisnosti. Ustaše su 1941. ubili oko 450 Srba u Prkosu, a 1992. Srbi iz Krajine zapalili su Banski Kovačevac.

Hrvatska: Izazov granica polivalentna je knjiga. Katkad djeluje kao “znanstveni turistički vodič” koji opisuje prirodne ljepote, osobne doživljaje, odnos prema sportu i nogometnoj reprezentaciji, a s druge strane na čitak, jasan i jednostavan način prenosi ozbiljne političke ideje i promišljanja. To je njena najveća snaga jer je kratka, ali sveobuhvatna. Ovo je vrlo korisna knjiga za one koji ne znaju ništa o Hrvatskoj ili počinju istraživački rad jer može potaknuti na nova razmišljanja i odvesti u istraživa- nje neočekivanog polja.

Juraj Sotošek-Rihtarec
Sveučilište Paris-Sorbonne

Prikaz

Radule Knežević
Sloboda i vladavina
– Francuska politička teorija
od Montesquieua do Derride

Politička kultura, Zagreb, 2014, 206 str.

Pitanje slobode i vladavine, njihova određenja, relacije i konstitucije pitanje je na koje često nailazimo u cijeloj povijesti političke misli. Upravo tom opsežnom temom bavi se politolog Radule Knežević u svojoj knjizi *Sloboda i vladavina* objavljenoj 2014. godine u izdanju Političke kultu-

re u Zagrebu. Spomenuta tema se u knjizi obrađuje u četiri poglavlja, koja predstavljaju četiri koraka u povijesti francuske političke teorije, obuhvaćajući autore od Montesquieua do Derride.

Prvo poglavlje knjige Knežević započinje s Montesquieuom, koji suprotnost između slobode i vladavine određuje kao veliku temu svoga opusa, a pritom je njegovo polazište vlast koja ugrožava slobodu. Montesquieu se ne pita o porijeklu vlasti, već o njezinim posljedicama. Također, njegovo se razumijevanje slobode ne svodi samo na njezin odnos prema poretku, već obuhvaća i njezin odnos prema građaninu. U prvom slučaju sloboda se iskazuje u trodiobi vlasti, a u drugom se njezine dimenzije iskazuju u sigurnosti, odnosno u “uvjerenju čovjeka u pogledu vlastite sigurnosti”.

Knežević pojam slobode dalje obrađuje kroz Constantovo suprotstavljanje slobode u antici i slobode u moderni, pri čemu je antički svijet imao radikalno drugačiju koncepciju slobode. Ona je u antici značila pravo glasa u kolektivnom odlučivanju, dok za modernog čovjeka označava sferu zaštićenu od uplitanja ili neovisnost uz vladavinu zakona. Sloboda kakvu nalazimo i u jednoj i u drugoj epohi donosi svoje prednosti i nedostatke, pa je cijena slobodi djelovanja koju su uživali stari bila manjak prava i uživanja slobode pojedinaca, dok se moderan čovjek zaokupljen uživanjem u svojim posebnim interesima i osobnoj neovisnosti na taj način odriče prava na udio u političkoj vlasti.

U trećem dijelu prvog poglavlja Knežević nam predstavlja tu temu kroz Tocquevilleova putovanja u prostor (Sjedinjene Američke Države) i u vrijeme (povijest Europe). Glavni njegovi zaključci odno-